

Skab liv i byrummet

Brug pengene til drift af byliv frem for smarte nøglefærdige anlæg, fastslår ny ph.d. Så kan man nemlig også få fat i de mennesker der ikke i forvejen er så aktive

Af Lars Thorsen

„Hvis vi bare designer byrummet helt perfekt, behøver vi ikke aktivere det. Så aktiverer det sig selv. Det er antagelsen, og det er løgn.“

Arkitekt Bianca Maria Hermansen sidder i en rød nederdel i en grøn Ford Focus med blå næse, for hun har lige taget Grønt Miljø med på en rundvisning i de bidende vinde ved Amager Strandpark. I hendes ph.d.-afhandling 'Kulturen i kroppen - kroppen i rummet' er strandparken et eksempel på et byrum der fungerer rigtigt godt som 'passiv strukturel forebyggelse'. Eller på godt dansk: Hvordan man af hensyn til folkesundheden indretter en by som får flere til at gå, cykle og generelt bevæge sig moderat.

„Selv i den ondeste vinter hvor sneen ryger lige ind i øret, har jeg ikke været herude hvor der gik mere end 20 sekunder mellem at jeg så en anden person. Og det er jo ikke fordi at strandparken ligger midt i byen. Ingen kommer forbi her naturligt,“ siger hun.

Skal selv fylde på

Hun har ret. Det er en omvej uanset hvor man bor. Alligevel passerer flere cykler os på de buede stier mellem klitterne,

og det er ikke motionscyklister eller folk på racercykler. Det er mødre med børnesæder og vinterjakker og mænd med hue og indkøbsposer om styret. Folk som er på vej et sted hen, men alligevel trods kulden og modvinden for at cykle mellem klitterne en stund.

„Det er fordi, det ikke er et færdigt byrum. Arkitekterne har forklaret at det kun er 80% færdigt. Resten skal folk selv fylde på, for det er jo dem og ikke arkitekterne som skal have deres daglige gang herude. Og i dag er der skurvogne med kajakudlejning, indianersvedehytter, cafe, strandbar og skaterrampe. Dykkerklubben har selv taget initiativ til at skabe en undersøisk dykker-forhindringsbane og der er opstået fire parasailerklubber. Og det er de sidste 20% som gør, at der altid er liv herude. De 80 % er bare rammen,“ forklarer hun.

Og på trods af naturoplevelsen svarede alle interviewofre fra Amager Strandpark i Bianca Hermansens ph.d. interessant nok at de anså parken for at være et byrum. Et byrum der fungerer vel at mærke.

„Mange at de tiltag vi laver i dag og de byrum som vi har lavet i de sidste tre år, rammer helt skævt. Problemet er at vi bygger byrum som skal aktive-

re, og de aktiverer dem som allerede er aktive. Dem som er inaktive, bliver ikke aktiveret. Så de aktive bliver mere aktive, mens de passive simpelthen ikke kan blive mere passive,“ siger Bianca Hermansen.

Særligt slemt ser det ud blandt teenagepigerne fra andre kulturer, men også modne kvinder, seniorer og overvægtige bevæger sig generelt så lidt at det går ud over statskassen og det enkelte menneskes livskvalitet.

Jeg holder af hverdagen

Hvordan får man så hele folket ud i byrummene? Svaret ligger ifølge Bianca Hermansen i hverdagen. Digteren Dan Turrell holdt af hverdagen, men det gør politikere og toparkitekter tilsyneladende ikke. I hvert fald er det oftest de store, spektakulære, prestigefulde byrumsprojekter som bliver udvalgt og vinder arkitektkonkurrencerne. Men det er ifølge Bianca Hermansens undersøgelser ikke det spektakulære som gør et byrum brugbart for borgerne. Tværtimod.

„Du får jo ikke folk der er inaktive til pludselig at komme hver dag og springe rundt i et ikonisk, orange byrumsmøbel. Du er nødt til at give plads til at borgeren kan se sig selv og sin egen hverdag i byrummet.

Bianca Maria Hermansen: Byrummene bliver mere brugt, endda af en bredere målgruppe, hvis man bruger penge på 'bylivsdrift' i stedet for at færdigdesigne byrum. Foto: Lars Thorsen.

Både på bidende vinterdage og lune sommeraftener (herunder) er der mennesker og aktivitet i Amager Strandpark. Det skyldes parkens åbne rammer, og at kommunen giver tilladelse til en lang række bruger-initierede aktiviteter. Foto: Bianca Hermansen og Lars Thorsen.

Det gælder for alle grupper, men det er eksempelvis en enorm udfordring med at få de etniske teenagepiger ud og røre sig. Og her spiller hverdagens byrum en essentiel rolle, for man finder ikke ud af hvem man er ved at sidde derhjemme og pille sig i navlen. Det er kun i mødet med den anden at man finder ud af hvem man er. Og i byrummet møder man blikke, kropssprog og måske endda ord og dermed en respons på hvem man er. Det har man især brug for at teste i teenageårene. Og disse piger får du sgu ikke i gang med en pink basketballbane, for det er jo stadig bare en basketballbane med blot én funktion som pigerne ikke kan genkende sig selv i," forklarer Bianca Hermansen.

Socio-spatiale metode

Da Bianca Hermansen gik i gang med at undersøge hvordan danskerne bruger byrummene, opdagede hun at der ikke var nogen etableret måde at undersøge det på.

„Vi har et par Grand Old Men som Jan Gehl og William Whyte der interesserer sig for byliv, men der manglede en konkret metode til at undersøge hvordan borgerne bruger byrummet, og hvordan byrummet påvirker dem. De bedste

muligheder var begrænset til at lave en kvantitativ, sundhedsfaglig vurdering af om et byrum var godt som fysisk aktivt byrum ved at sætte en pulsmåler på en række brugere, og derefter konkludere at jo højere puls, jo bedre byrum. Men sådan kan jeg ikke definere et godt byrum. Det er ikke en måde at vurdere kvaliteten i min verden," siger Bianca Hermansen.

Hun udviklede derfor den såkaldte socio-spatiale metode som er en kombination af interviews og observationsstudier. For med observationer bliver du også opmærksom på dem der kommer og står lidt i byrummets periferi og går igen, altså dem som bliver ekskluderet af byrummet. Dem ville sundhedsfaglige analyser af byrummet aldrig medtage.

Motionsdiskriminerede

Efter hendes undersøgelser af borgernes opførsel i og holdninger til 20 københavnske byrum konkluderer hun at der ikke findes motionsstærke og motionsssvage borgere. Til gengæld findes der motionsdiskriminerede borgere.

„Vi diskriminerer simpelthen en lang række brugergrupper med vores byrumsdesign. Derfor får de ikke chancen for at mærke sig selv og deres krop,"

siger Bianca Hermansen. I hendes ph.d. fandt hun ud af at denne gruppe slet ikke er interesseret i den fysiske destination som byrummet udgør.

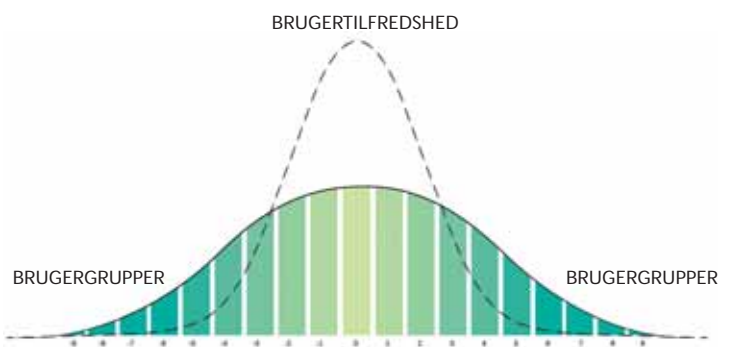
„De svarer generelt at de 'lige er hernede for at se om her sker noget' eller at de bare er kommet forbi på vej til et andet sted. De går efter den oplevelse som man har, mens man passerer igennem rummet. Så det er dér man skal have fat i dem."

Fra anlæg til bylivsdrift

De danske borgere er så forskellige som blomsterne på marken, og alligevel er mange moderne byrum fyldt med specifikke funktioner som skateboardramper som kun tiltrækker et meget lille og i forvejen

aktivt publikum. Men det er helt vendt på hovedet, mener Bianca Hermansen.

„Du er nødt til at facilitere byliv, ikke fylde byrummet med faciliteter. Hvis ambitionen om at få flere til at bevæge sig ikke bare skal begrænse sig til dem som i forvejen er aktive, er vi nødt til f.eks. også at holde arrangementer i byrummene. De motionsdiskriminerede kommer nemlig ofte forbi for at se hvad der sker når der er offentlige arrangementer. Derfor er det min klare anbefaling at man bruger lidt mindre på anlægskontoen og i stedet sørger for at skabe aktiviteter, arrangementer, koncerter, konkurrencer og hvad ved jeg i byrummene. For det er det som tiltrækker de

Mange moderne byrum er i dag indrettet som en normalfordelingskurve hvor nogle få brugergrupper - oftest de aktive - bliver tilgodeset på bekostning af andre brugergrupper. Det gælder om at få udjævnet byrummet så det ikke nødvendigvis yder f.eks. 100% tilfredshed til skatere. Illustration: Bianca Maria Hermansen

brugergrupper som har brug for at komme ud i byrummene,” pointerer Bianca Hermansen. Og hvis den kommunale virkelighed ikke tillader planlæggerne at flytte penge fra anlæg til drift, så kan driften heldigvis prioriteres anderledes så der alligevel er råd til at aktivere byrummene.

„Hvis en lille park nu har et budget på 80.000 til driften, så kunne man sænke niveauet til 50.000 og så bruge de 30.000 til at facilitere noget byliv. Man kunne også finde ud af hvilke områder af parken som brugerne ikke benytter sig af, og så ganske enkelt lade dem gro til. På den måde fremhæver man rent rumligt det borgerne kan lide, og man kan koncentrere driften dér. Dermed skaber man et byrum som er i overensstemmelse med borgernes ønsker og hverdag og får samtidig ressourcer til at lave nogle arrangementer og trække nye brugergrupper til byrummet.“

Kik på naboen, ikke verden

Vi er kommet langt når vi fokuserer på at drifte og ikke blot anlægge byrum. Og hvis vi faciliterer byliv i stedet for at bygge byrumsfaciliteter. Men helt grundlæggende handler det først og fremmest om at lave byrum som er tilpasset dem som skal bruge dem. Derfor mener Bianca Hermansen at planlæggere og politikere skal passe på med at fokusere på *best practice* når det gælder byrum.

I Bananna Park på Nørrebro har man også bygget nordens bedste, gratis klatrebane. Denne aktivitet har fået børnene i byrummet til at udvise en udpræget klatreadfærd. Foto: Bianca Hermansen.

„Det er utroligt udbredt at man kigger på de store projekter rundt omkring i verden og siger ‘Fedt, det gør vi også’. Men det er hverken godt nok eller præcist nok, for så er byrummet ikke til dets brugere.

København skal ikke snuppe eksempler fra Spanien og Frankrig, og de mindre byer skal ikke gøre som København. Man er nødt til at lave byrum til dem som skal bruge dem. Målet skal ikke være at

lave det mest spektakulære byrum, for der er ikke mange som kan se deres hverdagsliv i det spektakulære, og særligt ikke dem som vi allerhelst vil have ud i byrummene,” siger Bianca Hermansen.

En del af hverdagen

Et byrum som netop er baseret på de kommende brugeres ønsker er den lille Bananna Park på Nannasgade, Nørrebro. Den er prydet af en stor, gul termoplastbanan, og der er en oval løbebane på 100 meter, så skolens idrætslærere kan undervise i det fri.

Der er også startet en lokal løbeklub op, kun for kvinder. De fleste er muslimske kvinder som tager 1, 2, 3, eller 4 ture på banen. Den slags eksempler er meget sjældne, og tiltaget er kun muligt fordi disse kvinder har haft en hverdag i byrummet og langsomt kunnet ‘indlæse’ sig selv i det og se aktiviteterne som en del af en hverdag de hører hjemme i.

„Hvis man tilbringer sin hverdag i et byrum hvor der bliver løbet, så bliver det langsomt til ens identitet at man er sådan en som kommer dér hvor der bliver løbet. Og så er skridtet til selv at tage en løbetur ikke så langt. Så igen er hverdagsbrugen nøglen,” fortæller Bianca Hermansen.

Folkene bag Bananna Park havde også en anden genistreg i baglommen. Nemlig at placere nordens bedste gratis klatrebane i parken. Det betyder at klatrere fra hele Skandinavien valfarter til parken og prøver kræfter med den lodrette væg. Og det har haft en massiv effekt på brugerne.

„Jeg har aldrig observeret en så udpræget klatreadfærd som blandt børnene i Bananna Park. De klatrer på alt, de kravler rundt i boldburet, og der står også en gruppe frugttræer som aldrig bliver til frugttræer. De er klatret sønder og sammen. Samtidig gør disse klatrere parken enormt tryk. Ingen laver ballade om aftenen når der står ti store, stærke mænd i fuldt udstyr. I stedet har man fyldt et problemfyldt område med rollemodeller. Det er det byrummet kan: stille os ansigt til ansigt med de andre og dermed med os selv på en ny måde.“ □

Et færdigdesignet byrum for enden af præstigebyggeriet 8-tallet i Ørestaden. Det store område med fitnessredskaber ligger øde hen det meste af tiden. Foto: Lars Thorsen.